

Ib Henricson: Politiret (2. udg. 1999), s. 76-86, med henvisninger.

I Justitsministeriets notat af 5. oktober 1982 om politiets bistand til andre forvaltningsmyndigheder (optrykt i betænkning nr. 981/1983 om håndhævelse af bygge- og miljølovgivningen, s. 218-220) anføres bl.a. følgende:

»Under henvisning til bestemmelsen i retsplejelovens § 108, stk. 1, er det almindeligt antaget, at politiet er beføjet til gennem umiddelbar magtanvendelse at skride ind over for handlinger eller undladelser, som frembyder en vis grad af fare for den offentlige sikkerhed, fred og orden, eller hvor særlige retshåndhævelsesmæssige hensyn i øvrigt måtte tilsige det. Afgørelsen af, om magt bør bringes i anvendelse, må bero på en konkret vurdering af den enkelte situation. Særmyndighedens vurdering af behovet for umiddelbar politimæssig bistand bør indgå i den politimæssige vurdering, men i øvrigt må den praksis, der har dannet sig omkring bestemmelsen i straffelovens § 13, stk. 3, formentlig tillægges en ikke uvæsentlig betydning i denne forbindelse....«

I betænkning nr. 1147/1988 om BZ-sikring af bygninger omtales på s. 42-45 spørgsmålet om, hvorvidt politiet med hjemmel i § 108 kan skride ind i tilfælde, hvor et hus er ved at blive besat. Herom anføres bl.a. følgende (s. 44-45):

»På den baggrund må det antages, at politiet også i en situation, hvor et hus er ved at blive besat, må kunne skride ind med henvisning til retsplejelovens § 108, når betingelserne i øvrigt er opfyldt, dvs. at indgrebet ikke står i misforhold til den foreliggende situation m.v.«

Et andet område, hvor der har været rejst spørgsmål om retsplejelovens § 108 som selvstændigt hjemmelsgrundlag, vedrører midlertidige anbringelser i detentionen af f.eks. berusere. Det har i den retsvidenskabelige litteratur været gjort gældende, at hjemmelen for sådanne anbringelser er retsplejelovens bestemmelse, jf. bl.a. Hans Gammeltoft-Hansen: Strafferetspleje II (1989), s. 117-118, og Henning Koch og Henrik Stevnsborg: Fra politiret til politividenskab, i Suum Cuique (1991), s. 66-72 (særligt s. 70-71). Det samme er antaget i retspraksis, jf. bl.a. Vestre Landsrets dom af 28. marts 1979 (*Ugeskrift for Retsvæsen 1979, s. 660*). Andre statsretlige forfattere finder hjemmelen for sådanne anbringelser i en retssædvane.

Sammenfatningsvis kan det således anføres, at retsplejelovens § 108 har karakter af dels en generel beskrivelse af politiets almindelige opgaver, dels en selvstændig hjemmel for visse mindre, konkrete indgreb.

I forarbejderne til lov om forbud mod ophold i bestemte ejendomme (»rockerloven«) er det lagt til grund, at bestemmelsen i retsplejelovens § 108 ikke gav fornøden hjemmel til at foretage den type indgreb, som nu er hjemlet i rockerloven.

På den anførte baggrund og i lyset af den grundlovssikrede forsamlingsfrihed giver bestemmelsen i retsplejelovens § 108 næppe selvstændig hjemmel til at gribe ind over for deltagere eller potentielle deltagere i forsamlinger (herunder demonstrationer) i videre omfang, end de udtrykkelige bestemmelser i og uden for strafferetsplejen giver hjemmel til, jf. ovenfor. Praksis synes at være i overensstemmelse hermed.

Der kan i tilknytning hertil henvises til Vestre Landsrets kendelse af 8. januar 1986 i den såkaldte »La Cabana-sag« (*Ugeskrift for Retsvæsen 1986, s. 383*), hvor retsplejelovens § 108 ikke blev anvendt som hjemmel for at tilbageholde passagererne i to minibusser på vej fra Århus til en demonstration i Herning. Tilbageholdelsen skete i stedet i form af en anholdelse for forsøg på overtrædelse af straffelovens § 134 a. Selv om politiet havde grund til at frygte uroligheder i forbindelse med den planlagte demonstration, fandt landsretten ikke, at politiet havde nogen rimelig grund til at mistænke netop passagererne i minibusserne for, at de ville begå strafbart forhold i forbindelse med demonstrationen. Den foretagne anholdelse havde derfor ikke haft hjemmel i retsplejeloven.

Det tilføjes, at spørgsmålet om en lovregulering af de grundlæggende principper for politiets magtanvendelse som led i den almindelige ordenshåndhævelse indgår i overvejelserne i den politikkommission, som Justitsministeriet nedsatte i 1998.

3.4. Politiets praktiske muligheder for at håndhæve ro og orden efter de gældende regler

3.4.1. Indgreb over for personer, der er på vej til et bestemt sted for at deltage i et møde, en demonstration eller lignende

Hvis politiet har en konkret begrundet mistanke om, at en gruppe personer, der f.eks. i bil, bus eller tog er på vej til et møde, en demonstration eller anden forsamling, medbringer f.eks. våben eller hærværksredskaber, kan der foretages visitation af gruppen og ransgning af gruppens køretøj. Mistanken kan angå (fuldbyrdet) overtrædelse af våbenloven eller forsøg på vold, hærværk eller på overtrædelse af straffelovens § 134 a om grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted.

Findes der våben eller hærværksredskaber kan disse beslaglægges, og deltagerne kan efter omstændig-